

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Šolstvo na Kranjskem.“ — Odmev. — V premislek. — To in ono. — Govor dr. Tavčarja pri proračunski razpravi 20. marca t. l. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

„Šolstvo na Kranjskem.“

Pod tem naslovom je priobčil „Slov. List“ v svoji 15. številki zares imeniten članek, s katerim se hočemo nekoliko baviti, ker nehote dokazuje, kar smo trdili že davno napredni učitelji, ali kakor nas imenuje glasilo kranjskega dekana, „prismojeni novostrujarji“.

Ker napredno učiteljstvo „Slov. Lista“ navadno ne čita in da ta isto izpozna „gorečo ljubezen“, ki jo imajo klerikalci za razvoj in napredek ljudskega šolstva na Kranjskem, zato ne bo odveč, če ponatisnemo ta pamflet na napredno učiteljstvo in novo šolo. Ta znani „prijatelj“ šole in učiteljstva piše:

„Nič več se nam ni treba bati napadov in očitania, da smo nasprotniki šole, ako se predrzemo kritikovati uspehe ljudskih šol. Pritožbe zaradi slabih uspehov se tako množijo, da vstajajo možje, ki niso klerikalci, tudi v deželnem šolskem svetu in se bridko pritožujejo, da naraščajo analfabeti, in da je temu kriva mrtva, mehanična in brezmiselnna učna metoda. Prišli smo že res do tolike stopinje napredka, da otroci, ki so šest let šolo obiskovali, ko zapuste šolske klopi, niso v stanu dopisnice spisati, naslova na pismo napraviti in izračunati, koliko stane tri litre fižola. Ko prideta mladenič in dekle k izpraševanju za poroko, se prav mnogokrat pripeti, da ne znata več svojega imena podpisati, ali pa zapišeta ime tako slabo, da nihče brati ne zna. In vendar je postavila tudi naša dežela nekaj palač s srčno krvjo in zadnjimi groši ubogega ljudstva.“

Iskreno želimo, da bi žrtve ljudstva za šolstvo ne bile zastonj, in zato si dovoljujemo podati par mislij o tem, kako bi se ljudskemu šolstvu v naši domovini pomagalo na noge, da bode naš narod res mogel čutiti napredek v gospodarstvu. Tudi „Slovensko učiteljsko društvo“ je čutilo, da se nekaj mora zgoditi, a prišlo je do silno neokretnega sklépa. Predlagalo je namreč deželnemu šolskemu svetu, da se naj odpravijo ponavljalne šole in podaljša dolžnost za obiskovanje vsakdanje šole. Dobro nam je znano, da so nekaterim učiteljem ponavljalne šole trn v peti, ker jim jemlje prosti četrtek in nedeljo, ali če je kaka reč slaba, naj se jo poskusi zboljšati, ne gre pa, vse skupaj zavreči.

Po našem mnenju so najprej učitelji sami krivi, da nimajo v šolah uspehov. Ta čudna „dimniška“ politika je

učitelje v mnogih krajih pristudila narodu in ljudje jim zapajo svojo dečo le neradi, le zato, ker jo morajo. Nadalje je naše ljudstvo praktično. Naravnost bedasto se mu zdi, ko čuje, o kakšnih učenostih otroci slišijo v šoli, zraven se pa kmalu prepriča, da otrokom o vsem tem nič ni ostalo in da za življenje iz šole ničesar niso prinesli.

Polnih trideset let že ustanavljamo Kranjci nadaljevalne šole za kmetško mladino, a dozdej še nobene take šole nimamo. Od 14. do 18. leta bi bila mladina poduka, ki bi bil združen s prakso, silno potrebna. Kmalu bi ljudje z veseljem pošiljali sinove in hčere v take šole, ko bi videli, da šole res koristijo. Slišali smo praviti, da je gospod deželni nadzornik Hubad praktičnim nadaljevalnim šolam precej naklonjen. Prepričan naj bode, da bode našel pri duhovnikih, ki imajo največ vpliva do ljudstva, toplo podporo, ako ne bode pustil, da bi se nameravani poskusi izrabljali od prismojenih novostrujarjev, ki vidijo ves napredek le v frazah brez jedra, v posebne namene. V kratkem se snidejo v Ljubljani zopet gg. okrajni šolski nadzorniki k posvetovanju in tedaj utegnemo izpregovoriti še jedno besedo, kakšnih šol nujno potrebuje naš narod.“

Koj v pričetku trdi pisec, da vstajajo tudi v deželnem šolskem svetu možje, ki se bridko pritožujejo, da naraščajo analfabeti. Radi bi poznali te možje neklerikalce! Kolikor so nam znani ti možje, so razven zastopnikov deželnega odbora in mesta Ljubljane v deželnem šolskem svetu le klerikalci in — vladni možje. Prepričani smo, da od prvih treh nihče ni tisti, ki si ga je izposodil „Slov. List“.

Da so pa slabi uspehi posledica „mrtve, mehanične in brezmiselnne metode“, to pa podpišemo z obema rokama, le s to razliko, da te metode pri novostrujarjih ni najti, pač pa pri onih učiteljih, ki so nekdaj zvonili hudi uri in pri njih naslednikih — Slomškarjih. Da, da, ravno to je tisto, kar nas novostrujarje peče, a mnogo bolj nego v resnici peče pisca „Slov. Lista“. Ravno novostrujarji zahtevamo strokovno izobraženega učiteljskega naraščaja, ki bodi učitelj in le — edino učitelj, ne pa organist ali celo mežnar. Novostrujarji z veseljem pozdravljamo novo strujo, ki veje nekaj mesecev sem po Kranjskem, a starostrujarji jo z grozo opazujejo. In naravno; s svojimi gibčnimi tilniki, ki so pri zvonjenju postali sila elastični, priborili so si pogosto prav sloveče ime. Ravno te dni se je izrazil tak mož, ki si je priboril precej visoko stopinjo: „Wir leben in schrecklichen Zeiten“. Res grozoviti so časi, a ne taki, ko se čisti zrno od plev, ampak

oni, ko so le globoki pokloni kaj veljali. V ognju se zlato očisti primesi, ki potem pride med nič vredno — žlindro. Novostrujarji pa kličejo: „Pozdravljeni nam — schreckliche Zeiten!“ O metodi hočemo v eni prihodnjih številkih izpregovoriti par besedi in to v prilog starostrujarjem.

Toda vrnimo se k „Slov. Listu“. Ne bomo zavračali trditev glede na dopisnice, ženitovanjske podpise in 3 litrov fižola, kakor tudi ne palač, ki so s srčno krvjo sezidane, saj je tudi v onem farovškem svinjaku, ki je stal samo 12.000 kronc, gotovo tudi par kapelj take srčne krvi!

Če je pa dežela dala zadnje groše ubogega ljudstva za šolstvo, čemu pa potem gradite na šentvidskem polju tako poslopje, saj je vendar vlada primorana zidati potrebne gimnazije!

Najbolj hinavska pa ja trditev „Slov. Lista“, da hočejo ljudje, ki stojijo za „Slov. Listom“, pomagati ljudskemu šolstvu na noge. Na eni strani hočejo skrajšati dobo šolanja in imenujejo ljudsko šolo „prokletstvo naroda“, na drugi strani pa hočejo pomagati temu istemu šolstvu na noge. Brezstidni hinavci!

Slov. učit. društvo je prav pametno zahtevalo, da se podaljša dolžnost za obiskovanje vsakdanje šole in to so navetovali šolniki, ki so se cela desetletja ukvarjali s ponavljalno šolo. Ponavljalna šola sama na sebi ni bila nikdar trn v peti učiteljstvu, pač pa si je isto prizadevalo in premišljevalo, kaj bi bilo uspešnejše in koristnejše za blagor naroda.

Torej učitelji so sami nekoliko krivi, da nimajo v šolah uspehov in da jih je ta čudna „dimniška“ politika pristudila narodu.

Grdi hinavci! Ali res mislite, da so razsodni ljudje dvoletni otročaji, ki se ne spominjajo, koliko hujskanja se je raztrojilo proti šoli raz naših lec v zadnjem desetletju?! Le čuditi se moramo, da zaupanje do šole ne le da ne gineva, ampak celo raste. To edino je posledica intenzivnega delovanja na polju vzgoje in omike od strani novostrujarjev.

Ta „dimniška“ politika, ta Vam pa silno hudo preseda. Pač dobro znamenje. Odkrito povemo: ko bi bili pred 20 leti pričeli nganjati tako politiko, ko bi bili tedaj imeli kakega „Dimnika“, vse drugače bi bilo danes pri nas — bolje za šolo — a tudi za nas.

Glede šolskega obiska pa opozarjamo na statisko, ki dokazuje, da se šolsko obiskovanje vedno boljša in da je število kazni radi malomarnosti vedno manjše, dasi oblastva bolj strogo postopajo ko nekdanj. Kjer je pa šolski obisk slab, so pa temu krivi v prvi vrsti dotični klerikalni krajni šolski sveti, ki vse zamude opravičujejo. Pa tudi okrajni šolski sveti bi lahko prav mnogo storili za povzdigo šolskega obiska, če bi imenovali krajuim šolskim nadzornikom le take može, ki so res vneti za šolo in ljudsko prosveto, ne pa — kakor do sedaj — samih zagrizenih klerikalcev. Bedasto se torej ljudstvu zdi, o kakšnih učenostih otroci slišijo v šoli!

Izborni! Ljudje, ki niti ne vedo, da tvarino predpisuje deželno šolsko oblastvo, ne pa posamezni učitelji, taki ljudje hočejo soditi šolstvo in taki ljudje se ponujajo deželnemu šolskemu nadzorniku, da mu hočejo segati pod rameni in šolstvu pomagati na noge. Gotovo imajo še skomine po onih časih, ko je bila prva pot nadzornikova v farovž na zajutrek, potem malo v šolo in končno zopet v farovž — na kosilo.

Saj ravno učiteljstvo obžaluje, da mladina od 14—18 leta nima nobenega drugega pouka nego — verouk — in da tedaj najbolj podivja. Nikakor pa ne trdimo, da je metoda, po kateri se uči verouk, „mrtva mehanična in brez-

miselna“, in da je ta metoda kriva, da fantje pozabijo, da ne smejo pobijati, preklinjati itd. Kako živa, nemehanična in nebrezmiselna je pa metoda, po kateri se poučuje verouk, naj služi sledeče:

Nekega prostega dne grem obiskat tovariša. Ko pridem v šolo, bil je ravno verouk. Gredeč mimo vrat, zaslišim: Per-vi šta-ci-jon: Je-zu-sa k smer-ti ob-so-di-jo. Dru-gi šta-ci-jon: Je-zus za-de-ne križ na svo-je ra-me itd. Ko se je pri 14. „štacijonu“ ustavil stroj, zasliši se glas katcheta-župnika: „Še en-krat ta peru šta-ci-jon“ itd. Potem je šla ura zopet naprej. Čez četrt ure prideva s tovarišem zopet iz sobe na hodnik, a še vedno so se vrstili „šta-ci-jon“ za „šta-ci-jo-nom“ in to do konca ure. Vprašal sem učitelja, kako da se ta izborni veroučitelj celo uro ni naveličal take utrudljive, „nemehanične in nebrezmiselne“ metode. Nato mi je odgovoril: „Ne čudi se, prijatelj, saj za poboljšek sedi pri mizi in bere „Slovenca“. In po zatrdilu kolege se je tako „štacijoniralo“ ne le cele ure, ampak cele tedne in mesece.

Če bi hotel pisec pamfleta v „Slov. Listu“ kot dekan inšpicirati poučevanje verouka v svoji dekaniji, gotovo bi iztaknil tega izbornega metodikarja, katerega metoda po piscevih mislih in nazorih ni „mrtva, mehanična in brezmiselna“.

Bostangy.

Odmev.

II.

Nehvaležnost je plačilo sveta, bodo smeli reči starejši učitelji, če so dobro prebrali uvodnik 15. štev. „Slov. Lista“, ki svoje najzvestejše privržence bije toli neusmiljeno po obrazu. Tudi mi hočemo govoriti nekoliko o metodi pri pouku, nismo pa tako neusmiljeni, da bi kar kratkomalo obsodili učitelje, ki ne poznajo novjših metod, temveč hočemo si ogledati uzroke teh nedostatkov. Kdor je le nekoliko zasledoval razvoj našega šolstva, bode lahko umel razliko med mlajšim in starejšim učiteljstvom.

Oni reveži, ki so morali nekdanj kriviti svoje hrbte pred vsemogočnimi klerikalci in pod mrzlimi zvoniki, se niso druzega učili kakor orglati, zvoniti in tekmovali med sabo, kako se boljše zvoni s tremi ali štirimi zvonovi. Da niso mogli imeti veselja, učiti se metode, je pač umevno in ko bi bili imeli cele vozove metodičnih knjig.

Sploh pa se tudi kaj takega ni zahtevalo od njih; da so bili le dosti gladko obriti — pa je zadostovalo. Ni jim bilo zameriti.

V novejšem času so bili poklicani okrajni šolski nadzorniki širiti vedo o metodičnem poučevanju med učiteljstvom in to pri okr. konferencijah, in pri inšpekcijah, osobito pa potom šolskih listov, in s spisovanjem metodičnih knjig in navodil. Pri konferencijah smo še nekaj malega slišali o naših napakah. A le prepogosto so se ta navodila prelevila v nekako moralizovanje, katerega stalna točka je bila: učitelj naj pazi, da bode v denarnih zadevah neodvisen, in ne bode z izposojevanjem in dolgovi teptal ugleda stanu. Torej ubogi učitelj naj si ne izposodi radi ugleda! Kaj pa potem ugled kakega glavarja v VII. čin. razredu ali pa uradnika še kje višje gori?! Ako so bili ti gospodje toliko prepričani, da slabo gmotno stanje škoduje ugledu učiteljstva, zakaj niso svojega vpliva porabili v to, da bi se bilo to gmotno stanje izboljšalo! Kmalu bi bili potem sami zadovoljni in tudi mi bi jim bili hvaležni.

Prelistajmo naše šolske liste zadnjih 20 let. Koliko metodičnih razprav pa najdemo v njih, ki so jih spisali nad-